

Bestuurlijke Netwerkaart

Dierziekte Noordrijn-Westfalen

Nederlandse Academie
voor Crisisbeheersing en Brandweerzorg
Postbus 7010
6801 HA Arnhem
Kemperbergerweg 783, Arnhem
www.nipv.nl
info@nipv.nl
026 355 24 00

Colofon

Ondanks de aan de samenstelling van de tekst bestede zorg kan de samensteller geen aansprakelijkheid aanvaarden voor schade ontstaan door eventuele fouten c.q. onvolkomenheden in deze publicatie.

Om deze publicatie te kunnen blijven ontwikkelen en verbeteren, ontvangen wij graag commentaar en suggesties ter verbetering. Vragen of opmerkingen kunt u sturen naar info@nipv.nl, onder vermelding van Bestuurlijke Netwerkkarten.

© Nederlands Instituut Publieke Veiligheid (NIPV) en provincie Noord-Holland, 2025

Auteur(s)	Merijn ten Dam
Contactpersoon	Merijn ten Dam

Datum	2025
Status	Handboek - werkversie
Versie	202511

Wij hechten veel belang aan kennisdeling. Delen uit deze publicatie mogen dan ook worden overgenomen op voorwaarde van bronvermelding.

Dierziekte Noordrijn-Westfalen

Crisistypen	> (dreigende) ernstige dierziekte
Bevoegd gezag	> Europese Commissie en Raad > <i>Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz</i> (ML) > regering van deelstaat <i>Nordrhein-Westfalen</i> > <i>Ministerium für Landwirtschaft und Verbraucherschutz NRW</i> (MLV) > <i>Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz</i> (LANUV) > <i>Landkreise/kreisfreien Städte</i> > gemeentebestuur

Soorten maatregelen	> eigen maatregelen houder van dieren > maatregelen om dierziekte te weren > maatregelen om dierziekte te bestrijden
---------------------	---

Dierziekten algemeen

- > De afhandeling van milde en relatief veel voorkomende dierziekten moet worden onderscheiden van de situatie waarin sprake is van een ernstige dierziekte die een bestuurlijke interventie vereist.

Eigen maatregelen

- > De houder van dieren dient maatregelen te treffen ter voorkoming van besmetting en verspreiding of ter beperking of ongedaanmaking van omvang en gevolgen.

Bevoegd gezag

- > De bestrijdingsrichtlijnen voor een aantal besmettelijke dierziekten liggen vast in Europese en Duitse (federale) regelgeving.
- > De deelstaatregering is bevoegd bestrijdingsrichtlijnen op te stellen voor gevallen waar op federaal niveau (nog) geen richtlijnen zijn opgesteld. De deelstaatregering kan ook tijdelijk de bestaande richtlijnen aanscherpen als de situatie daartoe aanleiding geeft.

- > De deelstaten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering: het optreden, het nemen van maatregelen en het toezicht op ver- en geboden. Zij zijn daarbij verplicht de Europese en Duitse richtlijnen te volgen. Voor de deelstaat is wel enige ruimte om de bestrijding aan te passen aan de lokale situatie.
- > Het optreden door de overheid bij een dierziekte is in Nordrhein-Westfalen gedecentraliseerd: in eerste instantie voorbehouden aan de *Landkreise* en *kreisfreien Städte*.
- > In geval van vogelpest, varkenspest, MKZ en visziekten, of als er geen (federale) richtlijnen bestaan, is het het *Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz* (LANUV) dat bevoegd is tot het instellen van beschermings- en toezichtgebieden.
- > Voor enkele besluiten is het ministerie van *Ministerium für Landwirtschaft und Verbraucherschutz* (MLV) bevoegd, met name ten aanzien van noodvaccinaties en afwijken van vaccinatieverboden.
- > Het Bondsministerie *Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz* is op federaal niveau bevoegd tot het nemen

van maatregelen met betrekking tot het in-, uit- en doorvoer van dieren en dierlijke producten.

- > De Europese Commissie en Raad zijn ook bevoegd om besluiten te nemen, met name over de in- en uitvoer van dieren en dierlijke producten en bijvoorbeeld over het toestaan van noodvaccinaties. Daarnaast kunnen Commissie en Raad in geregelde gevallen maatregelen van een lidstaat wijzigen of intrekken.

Dierziektebestrijdingsbeleid

- > Eerste maatregelen:
 - onmiddellijk na het bekend worden van een uitbraak of verdenking worden allereerst op het bedrijf zelf maatregelen genomen (opstallen, afzonderen van verdachte of zieke dieren en beperken personenverkeer en toegang tot bedrijf).
 - als het om een zeer besmettelijke ziekte gaat, zoals MKZ of klassieke varkenspest, wordt onmiddellijk een beschermings- en toezichtsgebied ingesteld (van respectievelijk tenminste 3 km en 10 km).
- > Noodvaccinaties en ruimingen:
 - het is (nog) geen beleid om zoals in Nederland bij een uitbraak zo snel mogelijk over te gaan tot vaccinatie ('noodvaccinatie voor het leven');
 - In bepaalde gevallen kunnen noodvaccinaties voor bepaalde dierpopulaties of regio's worden verplicht. Het *Niedersächsisches ministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz* moet dit bij de EU aanvragen;
 - Niet bij elke ziekte / diersoort / vaccin zijn noodvaccinaties effectief; dan zijn (grootschalige) ruimingen toch nodig – de aanpak van 'noodvaccinatie voor het leven' is nu mogelijk voor mond- en klauwzeer en klassieke varkenspest.
 - conform de Europese regelgeving blijft de basis van het huidige beleid dat op bedrijven waar een infectie is

aangetoond alle voor de ziekte gevoelige dieren worden geruimd.

- > Standstill:
 - onmiddellijk na het bekend worden van een uitbraak van een ernstige dierziekte wordt gedurende 72 uur een algeheel vervoersverbod afgekondigd, geldend voor alle landbouwhuisdieren en paarden op alle veehouderijen.
 - tijdens dit vervoersverbod worden gevoelige dieren op bedrijven in een straal van 1 km rondom de eerste uitbraak en die op bedrijven waarmee het besmette bedrijf een risicovol contact heeft gehad preventief geruimd
 - na deze 72 uur wordt iedere dierziekte bestreden conform de draaiboeken en specifieke EU- en federale richtlijnen

Maatregelen

- > Maatregelen om besmettelijke dierziekten te weren kunnen onder meer zijn:
 - verbieden invoer, reiniging / ontsmetting vervoermiddelen, reiniging / ontsmetting of vernietiging verpakkingsmateriaal, weer buiten Duitsland brengen of doden en vernietigen, producten weer buiten Duitsland brengen of behandelen zodat zij geen gevaar meer opleveren of vernietigen.
- > Maatregelen ter bestrijding van besmettelijke dierziekten kunnen onder meer zijn:
 - vervoersverbod (*standstill*);
 - instelling beschermings- en toezichtsgebieden;
 - regels ter voorkoming van overbrenging van een besmettelijke dierziekte, zoals inzake het opsluiten van dieren, behandelen / onschadelijk maken producten van dierlijke oorsprong, diervoeder en vervoermiddelen, het betreden van bedrijven, fokken en export;
 - schorsing van markten, sluiting van diergaarden of vergelijkbare inrichtingen of deze verbieden indien

niet wordt voldaan aan te stellen regels;

- verdere maatregelen tot bestrijding besmettelijke dierziekte, zoals afzonderen dieren, opstallen, plaatsen waarschuwingsborden, doden van zieke en verdachte dieren (ruimen), reinigen en ontsmetten van gebouwen, behandelen van dieren of producten;
- maatregelen ten aanzien van dieren die niet worden gehouden (in het wild levende dieren), zoals geïntensiveerde bejaging.

Uitvoering van maatregelen

- > De veterinaire autoriteiten (veterinaire bureaus) van de Landkreisen en kreisfreien Städte nemen alle benodigde maatregelen binnen de daarvoor geldende richtlijnen. Zij kunnen zich daarbij bij laten staan door (particuliere) dierenartsen en andere professionals op het gebied van diergezondheid.
- > De Landkreisen en kreisfreien Städte zijn ook verantwoordelijk voor de uitvoering van eventuele maatregelen en besluiten van het LANUV.
- > De gemeentebesturen zijn verantwoordelijk voor de bebording bij beschermings- en toezichtgebieden, vervoersverboden e.d.
- > Het toezicht op de in-, uit- doorvoerverboden en -beperkingen ligt op federaal niveau, bij de diensten van de douane onder de verantwoordelijkheid van het federale ministerie van Financiën.
- > Overheidsmaatregelen in het kader van de dierziektebestrijding op dieren gehouden door en/of op terreinen van Defensie, worden uitgevoerd door de bevoegde instanties van Defensie zelf. Ook enkele kennis- en onderzoeksinstituten zijn voor dieren in hun beheer zelf verantwoordelijk voor de bestrijding.
- > Het federale kennis- en onderzoeksinstituut, het Friedrich-Loeffler-Institut, adviseert de bevoegde autoriteiten van de deelstaat bij de herkenning en de bestrijding van dierziekten.

Coördinatie en opschaling in Nordrhein-Westfalen

- > In de getroffen Landkreise of kreisfreien Stadt wordt een dierziektebestrijdingscentrum ingericht.
- > Bij een uitbraak van een ernstige dierziekte zal het LANUV het Landes-Tierseuchen-Kontrollzentrum (LaTiKo) inrichten. Het LaTiKo coördineert op deelstaatniveau de informatievoorziening als ook de maatregelen van de Landkreisen en kreisfreie Städte. Het LaTiKo ontwikkelt ook, in samenwerking met de betrokken Landkreisen en kreisfreie Städte, de bestrijdingsstrategieën. Het LaTiKo is als zodanig niet bevoegd.
- > Het LaTiKo kan in het kader van de rampenbestrijding of intersectorale crisisbeheersing desgewenst aanschuiven bij de crisisstaven van de regioregering (Bezirk) en de minister Binnenlandse Zaken van NRW (zie bestuurlijke netwerkkaart Katastrophenschutz).
- > Het ministerie kan indien dringend noodzakelijk voor de bestrijding van de dierziekte de bevoegdheden van het ministerie delegeren aan het LANUV of aan de Landkreisen of kreisfreien Städten; of andersom, de bevoegdheden van de Landkreisen of kreisfreien Städten overnemen.

Nationale coördinatie Bondsrepubliek Duitsland

- > Het Bondsministerie van Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz richt ter ondersteuning van de deelstaten een nationale crisisstaf in (Nationaler Krisenstab Tierseuchenbekämpfung).
- > Het Bondsministerie van Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz coördineert tevens het optreden van het federale niveau. De Bondskanselier kan de coördinatie naar zich toe trekken.
- > De Interdepartementale coördinatiegroep, Interministerielle Koordinierungsgruppe des Bundes und der Länder (IntMinKoGr), bestaande uit experts van de betrokken

departementen, faciliteert de afstemming tussen de verschillende vakdepartementen en tussen Bond en deelstaten. De IntMinKoGr is in het bijzonder verantwoordelijk voor het opstellen van een gezamenlijke communicatiestrategie en voor de integrale advisering aan betrokken departementen en deelstaten.

Milieu-incident

- > Voor maatregelen in geval van een milieu-incident waardoor dieren (vermoedelijk) schadelijke stoffen hebben binnengekregen, *zie de bestuurlijke netwerkkaart voedsel*.

Diervoeders

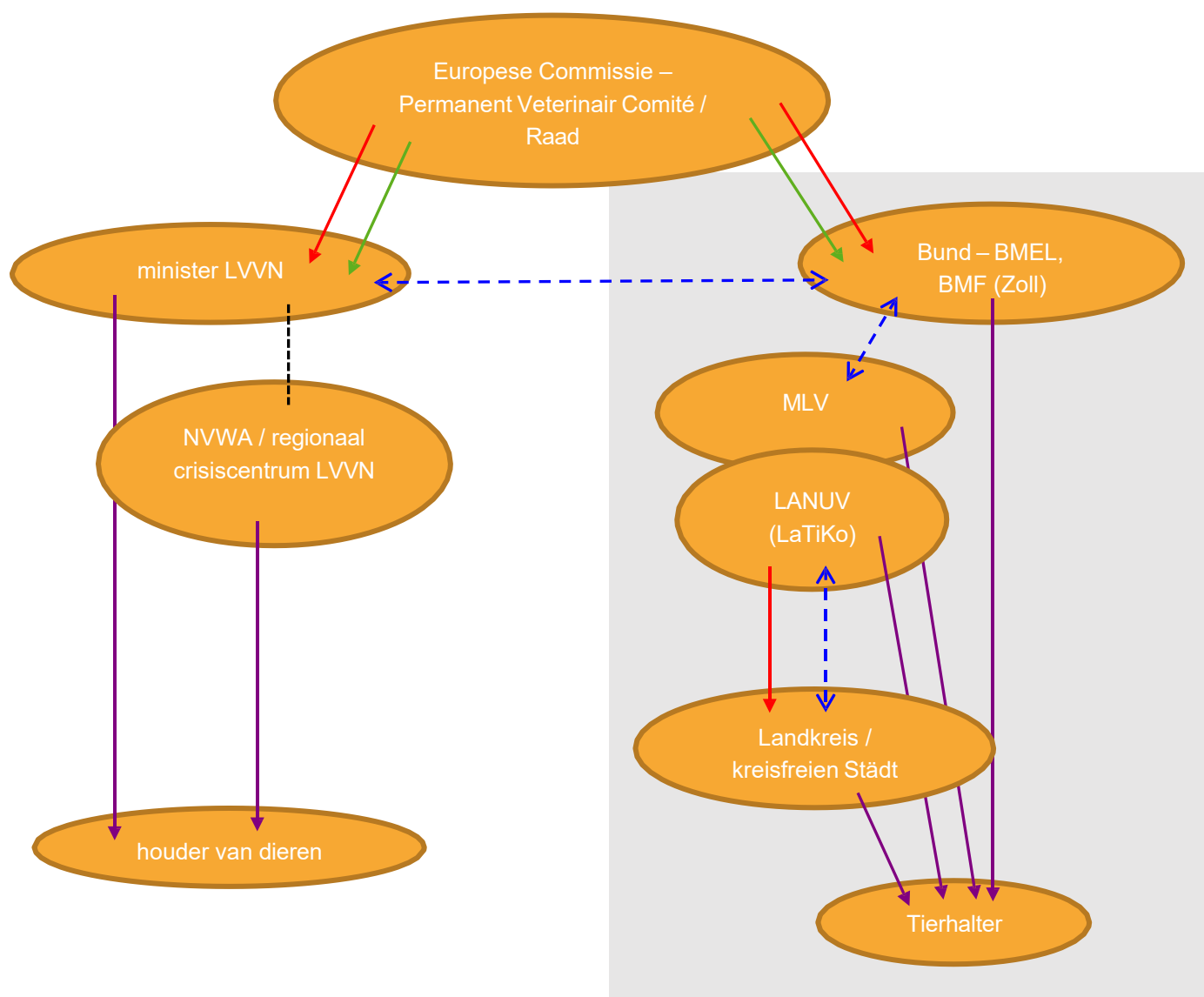
- > De Europese Commissie en de minister van ELV kunnen maatregelen treffen ten aanzien van diervoeders, *zie de bestuurlijke netwerkkaart voedsel*.

Zoönose

- > Maatregelen treffen ter bestrijding van de infectieziekte bij mensen, *zie de bestuurlijke netwerkkaart infectieziekte*.

Bilaterale afstemming Duitsland-Nederland

- > De bevoegde autoriteiten leveren op verzoek van de bevoegde autoriteiten van buurlanden de noodzakelijke informatie ten behoeve van de dierziektebestrijding. Ze leveren op eigen initiatief relevante informatie aan buurlanden inzake overtredingen van dierziekte-verordeningen, of de verdenking daarvan. Deze informatie-uitwisseling loopt via het *Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz*.
- > Het ministerie is verantwoordelijk voor informatievoorziening richting buurlanden, lidstaten en Europese Commissie.

--> Informatie en afstemming

----- Interne lijnen

→ Maatregelen jegens bedrijven

→ Bestuurlijk toezicht, tevens onderlinge informatie

→ Maatregelen door EU

BMEL Bundesministerium für Ernährung, Landwirtschaft und Verbraucherschutz

BMF Bundesministerium der Finanzen

Zoll Douane

NVWA Nederlandse Voedsel en Warenautoriteit

LNVN Ministerie van Landbouw, Visserij, Voedselzekerheid en Natuur

LANUV Landesamt für Natur, Umwelt und Verbraucherschutz

LaTiKo Landes-Tierseuchen-Kontrollzentrum

MLV Ministerium für Landwirtschaft und Verbraucherschutz Nordrhein-Westfalen